

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^E JAARGANG

WOENSDAG 8 JULI 1936

No. 1071

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigepoortweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties:

INHOUD.

	Blz.
VERLENGING EN WIJZIGING VAN HET OCTROOI VAN DE NEDERLANDSCHE BANK door Tj. Greidamus.....	502
Scheepvaartstrijd tusschen Nederlandsch-Indië en Japan door E. D. van Walree	503
De twintigste Internationale Arbeidsconferentie door Mej. Mr. G. J. Stemberg	504
De vergadering van den Conseil der Internationale Kamer van Koophandel op 26 Juni 1936 door Dr. Th. van Luytelaer.....	506
Bloembollensaneering door Mr. J. van der Hooven	507
De situatie op de copra-markt door Dr. J. Rubinfeld..	509
AANTEKENINGEN:	
Opheffing van het weekbericht over de geld- en wisselmarkt	510
Nieuwe maatregelen ten behoeve van de koffiecultuur in Brazilië	510
INGEZONDEN STUKKEN:	
De reorganisatie der Nederlandsche Spoorwegen door Dr. K. E. van der Mandele met Naschrift door A. M. Groot	510
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.....	511
ONTVANGEN BOEKEN.....	512
Statistieken:	
Groothandelsprijzen	514—515
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	512, 513, 516

ROTTERDAM, 6 JULI.

Het einde der sancties beteekent in economisch opzicht een stimulans voor den wereldhandel, welke sedert het vorig jaar, wat het volumen betreft, stijgende is. Op de te verwachten gunstige gevolgen van de wederinschakeling van Italië in het wereldverkeer wordt echter een schaduw geworpen door de wrijving tusschen den Volkenbond en Dantzig.

De plotselinge invoering van de sociale hervormingen in België en Frankrijk, die voornamelijk loonsverhoging en verkorting van arbeidsduur betreffen, zal niet nalaten het economisch leven van beide landen te beïnvloeden tengevolge van een te verwachten stijging van de productiekosten.

Het feit, dat in de afgelopen week in ons land een aantal tarieven is verlaagd of de verlaging ervan is aangekondigd, verdient zonder twijfel de belangstelling. De verlaging van de haventarieven te Amsterdam per 1 Juli, voorafgegaan door die van Rotterdam per 15 Juni, zal door de scheepvaart met vreugde worden begroet, al vormt zij nog geen voldoende compensatie voor de moeilijkheden, waaronder dit bedrijf gebukt gaat; de aangekondigde verlaging van de Indische passagetarieven wijst nog duidelijk op den zwaren concurrentiestrijd, dien de Nederlandsche scheepvaart nog steeds moet voeren; de verlaging van de locale posttarieven en de a.s. verlaging van de tarieven voor het telegraaf- en telefoonverkeer tusschen Nederland en Ned.-Indië toonen, dat de Postreijen een open oog hebben voor de beteekenis van omzetvermeerdering door prijsverlaging en deze ook doorvoeren, zoodra de bedrijfsuitkomsten dit toelaten; de verlaging en wijziging van het Rotterdamsche tramtarief (met opheffing van een gedeelte van het net) beoogt het vervoer per tram te stimuleeren en zodoende langs den weg van bezuiniging en tariefsverlaging de financiële moeilijkheden te overwinnen.

Hoe hard de bestaansstrijd is van een groote exportindustrie, blijkt wel uit de besprekingen op de jongste aandeelhoudersvergadering van de Aku, waar de voorzitter mededeelde, dat, ondanks den nog steeds dalenden kostprijs en de kwaliteitsverbetering, de uitvoermoeilijkheden blijven bestaan, als gevolg van invoerbelemmeringen in sommige landen en een scherpe prijsdaling op de wereldmarkt. Het verschijnsel, dat een steeds grooter gedeelte van de kunstzijdeproductie (20 pCt. in 1935, tegen 10 pCt. enkele jaren geleden) op de binnenlandsche markt wordt geplaatst, onderstreept nog de moeilijkheden.

De heer Zaalberg heeft in zijn rede op de vergadering van de Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat zijn zienswijze over het regeeringsbeleid nog eens naar voren gebracht en er op gewezen, dat de overheidsbemoeiing met den landbouw en het creditwezen tot dusverre weinig gelukkig is geweest en dat het aanpassingstempo te langzaam is.

Het bericht, dat de Amsterdamsche begroting voor 1937 met een tekort van eenige millioenen sluit, wijst erop, dat de financiële moeilijkheden van de gemeenten nog niet ten einde zijn, waardoor ook aan de belastingverhoging (de afgelopen week in Laren) nog geen einde is gekomen.

VERLENGING EN WIJZIGING VAN HET OCTROOI VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.

Bij Kon. Besluit van 31 Maart 1932 werd het octrooi van De Nederlandsche Bank opgezegd, waardoor dit octrooi, volgens de bepaling der Bankwet 1919, op 31 Maart 1937 beëindigd wordt.

Thans is ingediend een ontwerp van Wet tot verlenging en wijziging van het aan De Nederlandsche Bank verleende octrooi. De voornaamste bepalingen van het nieuwe wetsontwerp zijn de volgende:

Art. 1 regelt de verlenging van het octrooi tot 31 Maart 1952.

Artt. 2 en 3 betreffen het reservefonds en de bijzondere reserves.

Volgens de bij art. 7 voor te stellen gewijzigde winstverdeling, zal De Bank, in verband met de bij art. 5 te behandelen uitbreiding van haar werkring, wettelijk worden verplicht tot de vorming van een bepaalde bijzondere reserve.

Art. 4. Hierbij wordt de vorming van een verplicht pensioenfonds vastgesteld.

Art. 5 betreft den werkring der Bank.

In het nieuwe punt 3 van dit artikel wordt aan dezen werkring uitbreiding gegeven, doordat De Bank de bevoegdheid krijgt een z.g. open markt politiek te gaan volgen. Van de wijzigingen in het bestaande octrooi is dit wel de meest principiële, die in een lang gevoelde leemte voorziet. Steeds is immers het bezwaar gevoeld, dat door het uitsluitend vaststellen van haar officieele rentetarieven het contact met de geldmarkt meermalen verloren ging. Slechts zelden is het disconto van De Bank effectief. In den regel ligt het bankdisconto boven het marktdisconto en er is dan steeds een marge, waar binnen zich wijzigingen op de geldmarkt kunnen voordoen, zonder dat daardoor op eenigerlei wijze de omvang van de wisselportefeuille van de circulatiebank beïnvloed wordt. De passieve rol, die de circulatiebank tot nu toe te vervullen had, wanneer haar rentetarieven eenmaal waren vastgesteld, zal zij door de nieuwe regeling in de toekomst kunnen laten varen en vervangen door een actieve politiek van aan- en verkoop van wissels, waardoor zij veel directer een effectieven invloed op de geldmarkt zal kunnen uitoefenen.

Het lijkt geen twijfel, dat door deze uitbreiding van de bevoegdheden der Bank het contact met de geldmarkt verbeterd wordt en De Bank in staat zal zijn hiendoor een effectiever geldpolitiek te volgen. Een moeilijkheid hierbij ligt alleen op het gebied waar zij deze politiek uitoefenen kan. Volgens de redactie van het betreffende artikel beoogt men deze open markt politiek te voeren door het koopen en verkoopen van wissels, die binnenslands betaalbaar zijn, en van Nederlandsch schatkistpapier. Terecht heeft men voor dit laatste de beperking opgelegd, dat dit papier zich vóór den aankoop in handen van derden moet bevinden. Een bezwaar, dat aan het voeren van een open markt politiek verbonden kan zijn, is hiermede gedeeltelijk ondervangen, aangezien door deze beperking vermeden wordt, dat schatkistpapier regelrecht van het Ministerie van Financiën betrokken zoude worden. Echter wordt in de Memorie van Toelichting aangevoerd, dat De Bank bij het voeren van de open markt politiek zooveel mogelijk rekening zal houden met de speciale belangen van den Staat bij de locale geldmarkt. Men zal ervan overtuigd kunnen zijn, dat noch de tegenwoordige Regeering, noch de tegenwoordige leiders onzer circulatiebank daarbij in de fout zouden vervallen, de belangen van den Staat bij een lage geldmarkt te doen voorgaan bij de belangen van het land bij het voeren van een richtige geldpolitiek.

Er is echter in de laatste jaren op dit gebied in vele landen dermate gezondigd, dat de uiterste voorzichtigheid hier inderdaad geboden is. Wij behoeven daarbij nog niet eens te denken aan den toestand, die zich momenteel in Frankrijk aan het ontwikkelen is.

Wanneer een Regeering haar program à tout prix wil uitvoeren, terwijl het staatscrediet reeds geschokt is, beschikt zij nu eenmaal over de machtsmiddelen om de leiding van de circulatiebank te vervangen door haar welgevallige satellieten en zich met behulp van de biljettenpers nieuw crediet te verschaffen. Aan een dergelijk uiterste behoeven wij nog niet eens te denken, om toch de mogelijkheid te veronderstellen, dat bijv. vóór een nieuwe emissie van schatkistpapier de circulatiebank schatkistwissels in de open markt zoude koopen, om daarmee de geldrente te drukken en de portefeuille der particuliere banken dusdanig te doen verminderen, dat zij er bij de emissie van het nieuwe papier ertoe zullen overgaan voor grootere bedragen in te schrijven dan anders het geval zoude zijn.

Zooals gezegd, bestaat onder de tegenwoordige omstandigheden in ons land niet het gevaar, dat de nieuw te verwerven bevoegdheid tot misbruik zoude aanleiding geven. Dat een bevoegdheid misbruikt kan worden, is op zichzelf nog geen aanleiding om haar niet te verlenen, want, blijkens de ervaringen in den jongsten tijd in Frankrijk opgedaan, evenals trouwens in enkele andere landen, kunnen er steeds gevaren dreigen, indien een Regeering tot elken prijs haar program wil uitvoeren, ook indien dit met gerationeerde middelen niet mogelijk zoude zijn.

Artt. 7 en 8. Hierin wordt de winstverdeling geregeld. Tevens wordt het maximum van het reservefonds, thans gelijk aan het $\frac{1}{2}$ deel van het maatschappelijk kapitaal, verhoogd en gelijkgesteld aan het bedrag van het kapitaal, n.l. f 20.000.000. Echter zal met de versterking van het reservefonds eerst een aanvang genomen worden, wanneer het verlies van het jaar 1931 geheel gedelgd zal zijn.

Bovendien zal gevormd worden een speciale reserve tegenover bijzondere risico's, n.l. die welke kunnen voortkomen uit de nieuwe werkzaamheden van De Bank. Te dien einde zal voor dit reservefonds worden afgezonderd de helft van de inkomsten voortgekomen uit:

- a. het koopen en verkoopen van wissels en van schatkistpapier;
- b. het koopen en verkoopen van buitenlandsche wissels.

Het is de bedoeling deze reserve op te voeren, tot dat zij de helft van het maatschappelijk kapitaal heeft bereikt.

Bovendien zullen bij het nieuwe octrooi afgeschaft worden de tantièmes, die door de Directieleden, de Commissie van Advies en de Commissarissen worden genoten. Kennelijk is men hierbij uitgegaan van de gedachte, dat niet het maken van winst, doch het voeren van de meest doeltreffende en voor de belangen van het land meest juiste geldpolitiek het doel is eener circulatiebank, zoodat het dan ook minder wenschelijk is, dat de leiders persoonlijk bij de winstverdeling betrokken zijn.

Bij de winstverdeling valt in de eerste plaats op, dat men de noodzakelijkheid heeft gezien, de gewone en bijzondere reserves der Bank belangrijk op te voeren. Dit is in overeenstemming met de nieuw te volgen politiek, waarbij De Bank een grootere activiteit zal moeten ontwikkelen en waardoor dus onwillekeurig de risico's zullen toenemen. Ook heeft men zich kennelijk de les van 1931 ter harte genomen, toen het verlies op het Ponden Sterling bezit van De Bank belangrijk grooter was dan de reserves destijds bedroegen, ondanks het feit, dat een vooruitziende geest toentertijd reeds had weten te bewerken, dat niet onaanzienlijke speciale reserves gevormd waren.

Dank zij de voorgestelde uitbreiding der werkzaamheden, en de voorzieningen, die getroffen zijn voor de dekking van eventuele nieuwe risico's, zal onze circulatiebank in de toekomst haar eerste en belangrijkste taak, t.w. de zorg voor een gezond geldwezen, des te doeltreffender kunnen volbrengen.

TJ. GREIDANUS.

SCHEEPVAARTSTRIJD TUSSEN NEDERLANDSCH-INDIË EN JAPAN.

De oplossing nu onlangs van den scheepvaartstrijd in het verkeer tusschen Ned.-Indië en Japan verdient de aandacht van allen, die belang hebben bij of belangstelling gevoelen voor den gang van zaken in Oost-Azië. Tot juist begrip van den toestand is het noodig in een geschiedkundige herinnering te treden en er zich rekenschap van te geven, dat tot den aanvang van deze eeuw geen geregelde scheepvaart tusschen beide landen bestond. Wel werd reeds in 1896 onder leiding van de Kon. Paketvaart Mij. een poging gedaan om een lijn met gecharterde schepen onder vreemde vlag in het leven te roepen, maar deze poging werd een mislukking, omdat er nog zoo goed als geen rechtstreeksch handelsverkeer bestond. Eerst in 1902 kwam de Java-China-Japan Lijn tot stand, welke sedertdien onafgebroken een geregelde dienst heeft onderhouden. Aanvankelijk werd de maatschappij gesteund door een aflopende regeeringssubsidie gedurende 15 jaren, maar dank zij de buitengewone winsten gedurende den wereldoorlog is deze subsidie, tot een totaal van f 3.750.000 terugbetaald kunnen worden. Toen de 15-jarige subsidietermijn in 1918 verstreek, was ook de geheele subsidie terugbetaald.

Japansche concurrentie werd door de Java-China-Japan Lijn het eerst ondervonden van de zijde van de Nanyo Yusen Kaisha, een te Osaka opgerichte gesubsidieerde onderneming, welke in 1912 vier kleine schepen voor passagiers- en goederenvervoer in de vaart bracht.

In het jaar 1916 begon daarmede de groote Osaka Shosen Kaisha met een subsidie van Formosa eveneens schepen in de vaart op Nederlandsch-Indië te brengen. De verhouding tusschen deze maatschappijen en de Java-China-Japan Lijn was vriendschappelijk en doorlopend bestond door een conferentie overleg over de vrachten. De grootste Japansche scheepvaartmaatschappij, de Nippon Yusen Kaisha, onthield zich over het geheel van deelneming aan het verkeer met Ned.-Indië; alleen liet zij de schepen van haar Australië Lijn, en later ook van die op de Japansche Mandaateilanden, Menado aanloopen.

Aangezien het handelsverkeer tusschen beide landen zich in beide richtingen flink bleef ontwikkelen, bestond er doorgaans voldoende aanbod van lading en was er plaats in de vaart voor alle betrokkenen. In dezen gunstigen toestand kwam echter geleidelijk verandering naar mate de vraag in Japan naar Javasuiker, het hoofdvervoer in noordelijke richting, begon te verminderen. Het was daarom volmaakt overbodig en kwam ongelegen, dat juist in dien tijd (1931) een nieuwe Japansche concurrent zich bij de anderen kwam voegen. Dit is de Ishihara Sangyo Kaiun Goshi Kaisha, een reederij opgericht door den heer Koichiro Ishihara, een avontuurlijk man uit Kioto, die ijzermijnen op het Malakka Schiereiland exploiteert en voor het vervoer van het erts naar Japan eigen schepen had aangeschaft. Teneinde deze schepen retourvracht te bezorgen, begon Ishihara met 3 afvaarten in de maand naar Ned.-Indië te varen, en daar hij van de Staatsstaalfabrieken te Yawata hoge vrachten voor het ijzererts kon bedingen, was hij in staat de andere lijnen in de vaart zuidwaarts te onderbieden. Vervolgens nestelde Ishihara zich verder op Java door overneming van het Nanyo Veem in de hoofdhavens en begon hij zich ook voor andere exploitaties in Ned.-Indië te interesseeren o.a. voor kopermijnen in het Solosche; dit liep echter op niets uit. Onomwonden nam hij daarbij een chauvinistische, anti-Nederlandsche houding aan.

Het ligt voor de hand, dat de concurrentie van Ishihara aan de andere Japansche lijnen even onaangenaam was als aan de Java-China-Japan Lijn. De conferentie hield daarom in het begin goed samen en weigerde Ishihara op te nemen, maar laatstgenoemde, die door de Yawatafabrieken een gemakkelijk entree had bij de Regeering en die de extreme

militaire richting financieel begunstigde, wist reeds in September 1932 zijn opneming in de conferentie met steun van de Japansche Regeering door te zetten.

Aan de Nanyo en de O.S.K. werd voorgeschreven, dat zij desnoods de samenwerking met de Java-China-Japan Lijn zouden hebben te verbreken. Hieruit volgde allerlei geharrewar: Ishihara verkondigde, dat men in het belang van den Japanschen handel uiterst lage vrachten moest blijven noteeren. Doordien de Japansche lijnen 7 afvaarten per maand hadden tegen de J.C.J.L. 2, kreeg geleidelijk het vervoer onder de Japansche vlag grooter beteekenis.

Het was in 1934, dat de Ned.-Indische Regeering zich actief voor de kwestie begon te interesseeren. Beseffende, dat een eventueel monopoliseeren van de vaart op Japan door de Japansche vlag staatkundig ongewenscht was, en dat derhalve de Nederlandsche scheepvaart diende te worden gesteund, heeft zij tijdens de onderhandelingen over een aanvullend handelsverdrag, welke in Juni 1934 te Batavia aanvingen, aan de Japansche gedelegeerden te verstaan gegeven, dat zij groote waarde aan dit punt moest hechten. En tenslotte heeft de Indische Regeering verklaard, dat zij ongezind was verder te onderhandelen alvorens een principieele regeling in de scheepvaartkwestie zoude zijn bereikt.

Er werd daarop overeengekomen, dat die regeling door de rechtstreeks belanghebbenden, buiten medewerking van de respectieve Regeeringen, te Kobe zoude worden besproken, maar deze conferentie is haar werkzaamheden zelfs niet kunnen beginnen en is begin Maart 1935 uiteengegaan, omdat Ishihara met den eisch kwam, dat de resultaten in de Japansche taal zouden worden opgesteld en geteekend. Van Nederlandsche zijde werd dit onaannemelijk geacht en is vastgehouden aan het Engelsch, de in internationale scheepvaartbesprekingen gebruikelijke taal.

In Juni 1935 werd onder pressie van de Japansche Regeering een amalgamatie van de betrokken Japansche scheepvaartbelangen tot stand gebracht door de oprichting van de Nanyo Kaiun Kabushiki Kaisha. Tegen betaling in aandelen brachten daarin in de Nanyo Yusen haar geheele vloot en de overigen die schepen, welke in de vaart op Ned.-Indië werden geëmployeerd. De leiding werd in handen gesteld van den heer Terai, tevoren in dienst van de Nippon Yusen Kaisha, terwijl de heer Ishihara tot adviseur werd benoemd.

Intusschen was tengevolge van de medewerking der Regeering en van den Ned.-Indischen handel het vervoer met de Nederlandsche Lijn zeer sterk gestegen.

Tegen eind November 1935 werd te Kobe opnieuw onderhandsche voeling omtrent een wederopnemen der scheepvaartbesprekingen gepleegd, maar dit formeel en oriënteerend overleg heeft evenmin tot resultaten geleid.

De heer Terai, die het einde ervan niet afwachtte, vertrok einde April ll. naar Java, klaarblijkelijk met het doel den toestand ter plaatse te verkennen. Die verkenning heeft er intusschen toe geleid, dat onder medewerking van de Ned.-Indische Regeering en van den Japanschen Consul-Generaal Ishizawa besprekingen zijn gevoerd, welke in korten tijd tot principieele overeenstemming hebben geleid. Daarbij heeft de J.C.J.L. wel een iets grooter aandeel (35% pOt.) in het Japan/Java/Makassar vervoer verkregen dan zij in 1934 en begin 1935 zou hebben kunnen doorzetten, maar daartegenover heeft zij andere concessies moeten doen, die financieele offers voor haar beteekenen. Intusschen bestaat nu het verheugend vooruitzicht, dat de basis is gelegd voor een behoorlijke samenwerking met de Nanyo Kaiun en dat de vrachten op een hooger niveau zullen kunnen worden gebracht. Anderzijds doet het bereiken van overeenstemming op dit vitale punt de verwachting levendig worden, dat met meer kans op succes ook op ander gebied regelingen met Japan zullen kunnen worden getroffen.

Voor de Indische Regeering en in het bijzonder voor Dr. Hart, den Directeur van Economische Zaken, moet het een groote voldoening zijn, dat het scheepvaartgeschied door verstandig beleid tot een redelijk vergelijk is gebracht.

Intusschen zal de J.C.J.L. het voorloopig, teneinde de vloot op peil en de concurrentie vol te houden, evenmin als de van Nederland uit varende lijnen zonder subsidie kunnen stellen. De overweging, dat de Maatschappij grootendeels in het algemeen Nederlandsch belang een zwaar verlies latende lijn heeft voortgezet, moge de Overheid te dien aanzien tot een spoedige gunstige beslissing doen besluiten.

Tenslotte zij nog vermeld, dat Ishihara erover heeft gedacht om, ongeacht zijne belangrijke participatie in de Nanyo Kaiun een nieuwe concurreerende scheepvaartlijn naar Ned.-Indië vice versa in het leven te roepen.

Aan dat voornemen kan door de Japansche Regeering echter den kop worden ingedrukt, indien zij van de wet, waarbij haar de bevoegdheid wordt verleend aan individueele Japansche reeders het bevaren van bepaalde lijnen te verbieden, gebruik maakt. Die wet is in Mei door het Parlement aangenomen, en moet als een maatregel worden beschouwd welke, voor zover zij onze belangen raakt, in het gemeenschappelijk belang der vaart moet worden gewaardeerd.

E. D. VAN WALREE.

DE TWINTIGSTE INTERNATIONALE ARBEIDS- CONFERENTIE.

Op de agenda van de twintigste Internationale Arbeidsconferentie, welke van 4 tot 24 Juni jl. te Genève gehouden werd, ontbrak het vraagstuk der *arbeidsduurverkorting* niet. Sedert 1933 komt dit op elke agenda van de Internationale Arbeidsconferentie voor. In den winter van dat jaar werd, naar aanleiding van een verzoek van den heer De Michelis, vertegenwoordiger van de Italiaansche Regeering in den Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau, een driedeelige voorbereidende conferentie bijeengeroepen, welke de technische vraagstukken verbonden aan een verkorting van den arbeidsduur zou moeten onderzoeken. Doel van die verkorting was bestrijding van de werkloosheid. Daarom werd die verkorting urgent geacht. Bedoelde conferentie stelde o.a. verschillende detailpunten vast, waaraan bij een vaststelling van een eventueele internationale regeling de aandacht geschonken moest worden.

Na kennis genomen te hebben van het rapport dier voorbereidende conferentie, stelde de in Juni 1933 gehouden Arbeidsconferentie punten voor een vragenlijst, waarover de Regeeringen te raadplegen waren, vast. Daarop moest zich de in 1934 te houden Internationale Arbeidsconferentie uitspreken over een tweetal ontwerp-verdragen, door het Internationaal Arbeidsbureau ontworpen aan de hand van de van de Regeeringen ontvangen antwoorden op de voornoemde vragenlijst. Het eene ontwerp-verdrag had betrekking op de industrie, het andere op den handel. Deze ontwerp-verdragen werden evenwel niet aangenomen. Toen nu voor een regeling van de arbeidsduurverkorting voor de industrie in haar geheel geen meerderheid bleek te bestaan, heeft de Conferentie er de voorkeur aan gegeven om te trachten de arbeidsduurverkorting industrie-gewijze te regelen. Die taak werd voor de in 1935 te houden Conferentie, de 19de Internationale Arbeidsconferentie, weggelegd.

Als industrieën, welke allereerst voor een arbeidsduurverkorting in aanmerking kwamen, werden gekozen: 1o. de openbare werken, ondernomen door de Regeeringen of door haar gesubsidieerd; 2o. het bouwbedrijf en het maken van burgerlijke bouwwerken; 3o. de ijzer- en staalindustrie; 4o. de flesschenindustrie en 5o. de kolenmijnen. Alvorens echter tot behandeling van de ontwerp-verdragen op die industrieën betrekking hebbende, over te gaan, nam die

conferentie eerst een z.g. ontwerp-beginselverdrag aan. Daarin werd bepaald, dat de Staat, die dat ontwerp-verdrag bekrachtigt, verklaart in te stemmen met het beginsel van de week van 40 uur op zoodanige wijze toegepast, dat het niet meebrengt een vermindering van den levensstandaard van de arbeiders en dat die Staat zich verbindt om dat beginsel op verschillende groepen van werkzaamheden toe te passen overeenkomstig de uitgewerkte regelen, voor te schrijven bij afzonderlijke verdragen, die door dien Staat bekrachtigd worden. Bedoeld beginsel-verdrag zou het raam vormen, waarin de verschillende industrieën geplaatst zouden worden. De Conferentie van 1935 nam van de ontwerp-verdragen voor de afzonderlijke industrieën alleen dat betreffende de arbeidsduurverkorting in de flesschenindustrie aan. De ontwerp-verdragen betreffende de andere hierboven genoemde industrieën verkregen niet de vereischte meerderheid. De behandeling door de Conferentie van 1935 werd daarop als eerste discussie beschouwd en de dezer dagen gehouden 20ste Internationale Arbeidsconferentie zag op haar agenda de arbeidsduurverkorting in de bedoelde industrieën staan en moest over de samenstelling van ontwerp-verdragen beraadslagen.

Zooals reeds gezegd spreekt het in 1935 aangenomen ontwerp-beginselverklaring, dat nog door geen lid der Internationale Arbeidsorganisatie geratificeerd werd, zich uit vóór een arbeidsduurverkorting met behoud van den levensstandaard der arbeiders; d.w.z. wordt de arbeidsweek van 48 uur verkort tot een van 40 uur, dan moet de arbeider in die 40 uur hetzelfde verdienen als hij voorheen met 48 uur werken verdiende. Dit punt vormt bij de regeling van de z.g. 40 urenweek het groote struikelblok. Tal van afgevaardigden staan sympathiek tegenover de invoering van een 40-urenweek als middel ter bestrijding van de werkloosheid, indien het uurloon hetzelfde zou blijven, al kan niet ontkend worden, dat ook dan nog aan invoering van de 40-urenweek bezwaren en kosten verbonden zijn. Een invoering echter van een 40 uur werkweek, terwijl daardoor hetzelfde loon betaald moet worden als voorheen voor 48 uur betaald werd, zou de industrieën zwaar belasten, zoodat daaraan in de huidige omstandigheden niet gedacht kan worden.

Te Genève ziet men twee stroomingen. Eenerzijds staan zij, die van oordeel zijn, dat een internationale regeling zich niet met het loonvraagstuk moet inlaten, derhalve alleen den werktijd moet regelen, aan den anderen kant staan zij, — en daartoe behooren o.a. de Engelschen — die van meening zijn, dat een regeling van den arbeidsduur gepaard moet gaan met een regeling van het loonvraagstuk. In de ontwerp-verdragen, dit jaar aan het oordeel der Conferentie onderworpen en betrekking hebbende op 1e. de openbare werken ondernomen door de Regeeringen of door haar gesubsidieerd, 2e. het bouwbedrijf en het maken van bouwwerken, 3e. de ijzer- en staalindustrie en 4e. de kolenmijnen, kwam geen artikel betreffende de loonen voor. De considerans van die ontwerp-verdragen verwees met de woorden: „bevestigende het beginsel in het 40-uren verdrag van 1935 neergelegd, dat ook het behoud van den levensstandaard der arbeiders omvat,” naar het in 1935 aangenomen beginsel-verdrag, dat uitdrukkelijk het behoud van den levensstandaard stipuleerde. Nu zou men kunnen betoogen — hetgeen ook geschiedt — dat de considerans niet bindt en dat, waar, in de ontwerp-verdragen zelf geen bepaling omtrent het behoud van den levensstandaard is opgenomen, een land, dat ratificeert, de vrijheid heeft om de 40-uren week in te voeren zonder maatregelen tot behoud van den levensstandaard te nemen. Gezien echter de geheele geschiedenis der totstandkoming van het beginsel-verdrag en de in het raam daarvan te plaatsen afzonderlijke ontwerp-verdrag, volgt daaruit duidelijk, dat al moge een Staat, die een der afzonderlijke verdragen zou ratificeeren,

juridisch niet gebonden zijn aan de bepaling betreffende handhaving van den bestaanden levensstandaard, hij moreel wél gebonden is en geheel in strijd met de algemeene opvatting zou handelen, indien hij de bepaling van het beginsel-verdrag zou negeeren. Het Internationaal Arbeidsbureau is van diezelfde meening en legt die uitdrukkelijk neer in de rapporten betreffende de arbeidsduurverkorting in de voornoemde industrieën. Het is dan ook op grond van het hierboven genoemde en de daaruit voortvloeiende vastkoppeling van de regeling van den arbeidsduur aan het loonvraagstuk, dat de Nederlandsche Regeeringsafgevaardigden, die o.a. om die reden het vorig jaar zich tegen het z.g. beginsel-verdrag verklaarden, hun stem tegen de voorgestelde ontwerp-verdragen uitbrachten.

De argumenten tegen een arbeidsduurverkorting zijn overbekend. Nieuwe argumenten werden dit jaar niet naar voren gebracht. Ik meen dan ook hier niet in details te behoeven te treden.

Voor de aanneming van ontwerp-verdragen door de Internationale Arbeidsconferentie is een meerderheid van $\frac{2}{3}$ der uitgebrachte stemmen vereischt. Die meerderheid verkreeg alleen het ontwerp-verdrag betreffende de arbeidsduurverkorting terzake van de openbare werken. Voor de arbeiders-afgevaardigden, voor vele Regeeringsafgevaardigden, o.a. voor die van de landen, waarin een sterke strooming zich vóór invoering van een 40 uren-werkweek geopenbaard heeft en die gaarne aan die beweging internationaal kracht zouden zien bijgezet, was die niet-aanneming een groote teleurstelling.

Onmiddellijk na bedoelde niet-aanneming werden resoluties ingediend, waarin de Raad van Beheer verzocht werd om te onderzoeken of het wenschelijk is om een driedeelige technische conferentie van Regeeringsafgevaardigden, werkgevers- en arbeidersafgevaardigden in die verschillende industrieën bijeen te roepen om in de betrokken industrie tot overeenstemming over het vraagstuk der arbeidsduurverkorting te komen. De Nederlandsche Regeeringsafgevaardigde, de heer Aalberse, heeft tegen die wijze van handelen gewaarschuwd; hij wees er op, dat ten aanzien van de bedoelde onderwerpen de gewone procedure gevolgd was en ried aan niet overijld een besluit te nemen, doch eerst eens de resultaten van het ontwerp-verdrag betreffende de arbeidsduurverkorting bij de openbare werken, dat aangenomen was, af te wachten. De meerderheid der Conferentie dacht er evenwel anders over. Zullen er nu vóór de in 1937 te houden Arbeidsconferentie een aantal driedeelige technische Conferenties gehouden worden? Blijkens de aangenomen resolutie zal die driedeelige conferentie voor de ijzer- en staalindustrie ook moeten trachten te komen tot een accoord in zake de loonen! Voorwaar geen kleinigheid.

Wat de arbeidsduurverkorting in de textielindustrie betreft, welk onderwerp voor de eerste maal op de agenda stond, heeft de Conferentie tenslotte beslist, dat zij daarvoor dit jaar nog geen ontwerp-verdrag wilde vaststellen; zij nam daarvoor punten voor een vragenlijst aan. Maar daarnaast nam zij een resolutie aan, waarin de Raad van Beheer verzocht wordt te onderzoeken of het mogelijk is een driedeelige technische conferentie te houden, die alle technische zijden van dat vraagstuk zou moeten bekijken en nagaan, op welke wijze de toestanden in de textielindustrie het best verbeterd zouden kunnen worden. Volgens veler meening had een dergelijke conferentie beter vóór de behandeling van het vraagstuk door de Arbeidsconferentie gehouden kunnen worden dan nu tusshen twee Arbeidsconferenties in.

Uit het vorenstaande blijkt wel, dat, zooals de toestand zich thans laat aanzien, de Conferentie met het vraagstuk van de 40 uren-week nog niet klaar is. Er gaan thans weer stemmen op die zeggen met een regeling industriegewijs zijn wij op den verkeerden weg, er moet komen één regeling voor alle industrieën

evenzoo als het 8 uren-verdrag van Washington een regeling voor de geheele industrie bevatte. Voorts is uit de gehouden debatten meer en meer gebleken, dat het argument voor een arbeidsduurverkorting aangevoerd, n.l. de bestrijding der werkloosheid, op den achtergrond raakt en de arbeidsduurverkorting een leuze wordt zooals destijds de 8 uren-dag er een was, met dit verschil dan, dat voor de 40 uren-week het argument aangevoerd wordt, dat de arbeiders, wanneer zij korter werken, meer kunnen deel hebben aan alle voordeelen van den vooruitgang op technisch gebied.

Gelukkiger was de Conferentie bij de behandeling van het onderwerp: *regeling van bepaalde bijzondere wijzen van werving van arbeiders*. Voor dit onderwerp, in het bijzonder voor de inlandsche arbeidskrachten in de koloniën en in Zuid-Afrika van belang, nam zij met 123 stemmen voor en geen tegen een ontwerp-verdrag aan, dat naar gehoopt en verwacht wordt een einde zal maken aan misbruiken bestaande bij de werving van inlandsche arbeidskrachten.

Met 99 stemmen voor en 15 tegen nam de Conferentie een ontwerp-verdrag betreffende vacantie met behoud van loon aan. De desbetreffende regeling geldt voor alle industrieën en zoowel voor de arbeiders als voor het bedienend personeel. Na een jaar onafgebroken dienst moet een verlof met behoud van loon gegeven worden van ten minste zes werkdagen. Het verlof moet achter elkaar gegeven worden.

Verder stelde de Conferentie punten voor een vragenlijst betreffende de *bouweiligheid* vast.

Bij de discussie over het rapport van den Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau, dat ook dit jaar bijna geheel aan het werkloosheidsprobleem gewijd was, bleek over het algemeen van instemming met dat rapport. Het zou mij te ver voeren hierop verder in te gaan.

Ik wil echter dit overzicht niet besluiten alvorens er op te wijzen, dat wat de procedure betreft de Conferentie den juisten weg nog niet gevonden heeft. Oorspronkelijk begon zij met een enkele behandeling van de vraagstukken. Het Internationaal Arbeidsbureau maakte zelf een vragenlijst op en zond die aan de Regeeringen. Mede aan de hand van de van de Regeeringen ontvangen antwoorden maakte het Arbeidsbureau dan een ontwerp-conventie op, die de Conferentie in één zitting behandelde. Die methode voldeed niet. Daarom werd een proef met een tweede lezing genomen. Nadat de Conferentie op de vorenbeschreven wijze een ontwerp-verdrag had vastgesteld, kregen de Regeeringen gelegenheid amendementen in te dienen, die dan een volgend jaar door de Conferentie behandeld werden. Die proef werd eenmaal genomen, doch vond geenerlei bijval. Daarop werd het systeem der dubbele discussie ingesteld. Het eene jaar houdt de Conferentie een algemeene discussie en stelt zij punten voor een vragenlijst vast; het andere jaar behandelt zij een ontwerp-verdrag door het Bureau voorbereid aan de hand van de antwoorden van de Regeeringen op de vragen. Het resultaat van die procedure is, dat men eigenlijk tweemaal dezelfde discussie houdt; bij het vaststellen van de punten voor een vragenlijst denkt menigeen reeds bezig te zijn met het opstellen van een conventie. Ook wordt betwijfelt of deze weg een behoorlijke voorbereiding waarborgt. De Belgische arbeidersafgevaardigde, de heer Mertens, heeft bij de behandeling van het rapport van den Directeur uiting gegeven aan de ontevredenheid over de procedure en geopperd of het niet beter ware terug te keeren naar het systeem der enkele discussie, maar dan met een behoorlijke voorbereiding, bijv. bestaande uit technische consultaties en een raadplegen van de Regeeringen door het Bureau. Op die manier zouden dan ook de klachten over een overladen agenda verdwijnen.

In zijn antwoord gaf de heer H. Butler, directeur van het Internationaal Arbeidsbureau te kennen, dat

z.i. niemand weer terug zou willen naar den vroegeren toestand van de eene discussie. De ervaring had geleerd, dat twee discussies over het wezen der onderwerpen gewenscht waren. Hij was van oordeel, dat in vele gevallen een eerste behandeling door een technische conferentie een betere voorbereiding zou kunnen zijn, dan die van een discussie van een vragenlijst.

Voor het oogenblik zal men nu de resultaten, die de hiervoren bedoelde technische conferenties zullen hebben, maar eens moeten afwachten.

Naar verluidt, zijn de resultaten van de technische voorbereide zeeliedenconferentie, in November 1935 gehouden, bevredigend geweest en kan dus met eenigen grond verwacht worden, dat inderdaad drie-deelige technische voorbereidende conferenties op behoorlijke wijze een bespreking in de zitting van de Internationale Arbeidsconferentie kunnen voorbereiden.

G. J. STEMBERG.

DE VERGADERING VAN DEN CONSEIL DER INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL OP 26 JUNI 1936.

Op 26 Juni jl. is te Parijs een vergadering van het Hoofdbestuur der Internationale Kamer van Koophandel gehouden onder voorzitterschap van den President der Internationale Kamer, *Dr. F. H. Fentener van Vlissingen*.

Nadat eenige woorden waren gewijd aan het in Juni 1937 te Berlijn te houden eerstvolgende Congres der I. K., waar in de eerste plaats het vraagstuk der „économie dirigée”, het grondstoffen-probleem en de autarkie onderwerpen van bespreking zullen uitmaken, werd mededeeling gedaan van den stand der werkzaamheden van het, in het najaar van 1935 ingestelde, Comité Mixte van het Carnegie Endowment for International Peace en de Internationale Kamer van Koophandel, welks werkzaamheden zich vooral bewegen op het gebied van de handelspolitiek, de stabilisatie der munteenheden en het herstel van het internationale crediet- en kapitaalverkeer.

Het Comité Mixte heeft, na een aantal vergaderingen, waarvan de laatste den dag vóór die van het Hoofdbestuur had plaats gevonden, een serie „practical recommendations” geformuleerd, welke binnenkort (wellicht nog in den loop der maand Juli) zullen worden gepubliceerd. Daarnaast zal, over enkele maanden, een uitvoeriger rapport verschijnen van een sub-commissie, bestaande uit een vijftal vooraanstaande economen uit verschillende landen, welke op hun beurt de medewerking hebben gehad van ca. een twintigtal deskundigen, die memoranda over speciale onderwerpen hebben ingediend; deze memoranda zullen als bijlagen aan het rapport der Commissie van Experts worden toegevoegd.

Prof. T. E. Gregory, hoogleeraar aan de „London School of Economics”, en voorzitter van bovengenoemde Sub-Commissie van Experts, gaf in de Consilvergadering een kort mondeling résumé van de binnenkort te publiceeren praktische aanbevelingen. De beide grondbeginselen, waarop deze berusten, zijn (a) dat de vraagstukken van de monetaire en tariefpolitiek practisch een ondeelbare eenheid vormen; en (b) dat stabiliteit op monetair gebied niet kan worden bereikt voordat de „domestic problems” van individuele landen in hoofdzaak zijn opgelost en zoolang de onzekerheid over het lot van enkele belangrijke valuta's voortduurt. Op grondslag van deze beide beginselen houden de „recommendations” zich verder bezig met de vraagstukken van tarieven, contingenten, meestbegunstiging, clearingovereenkomsten en de technische voorwaarden voor een monetaire stabilisatie.¹⁾

Vervolgens was het woord aan *Prof. B. Ohlin* (Zweden), evenals *Prof. Gregory* lid van de Commis-

sie van Experts¹⁾, die een nadere uiteenzetting gaf over den tegenwoordigen stand van de handelspolitieke vraagstukken. In tegenstelling tot *Prof. Gregory*, die zich bepaald had tot een weergave van de conclusies der Commissie, liet *Prof. Ohlin* op enkele punten een meer persoonlijk geluid hooren. O.m. liet hij uitdrukkelijk uitkomen, dat er z.i. een eenzijdige, en geen wederkeerige, verhouding van oorzaak en gevolg bestaat tusschen de algemeene depressie en de toeneming der internationale handelsbelemmeringen, nl. in dien zin, dat de eerste oorzaak is en de tweede gevolg zijn. *Prof. Ohlin* verwerpt dus de gangbare stelling van den „viciösen cirkel” en betoogt, dat ieder land kan en moet beginnen met de depressie door binnenlandsche maatregelen te bestrijden, als een noodzakelijke voorwaarde voor een herleving van het internationale handelsverkeer. In het betoog van een vertegenwoordiger der in Zweden overwegende economische richting zijn met deze „binnenlandsche maatregelen” uiteraard in de eerste plaats bedoeld die van „expansie” door middel van een goedkoopgeld-politiek; in verband hiermede verklaarde spr. dan ook uitdrukkelijk, dat vele, zoo niet de meeste van de protectionistische maatregelen z.i. uitsluitend het gevolg zijn van het streven naar valuta-handhaving, en dat, wie dit doel wenscht, zich strikt genomen niet mag beklagen over de uitwerking der daartoe noodzakelijke middelen.

Eveneens is het van een vertegenwoordiger van een land, dat tot dusver zijn betalingsbalans in evenwicht heeft weten te houden *zonder* contingententeeringmaatregelen of beperkingen van het geldverkeer, te begrijpen, dat hij in het bijzonder tegen deze beide laatste vormen van handelsbelemmering kritiek liet hooren — een kritiek, welke overigens, na de vele besprekingen, welke in de I. K. aan deze beide onderwerpen zijn gewijd, niet veel nieuwe gezichtspunten opleverde. Gewezen werd o.m. op de tendens tot discriminatie en de daaruit voortvloeiende onbillijkheden, welke vooral op den duur aan elk contingententeeringssysteem eigen zijn, en voorts o.m. op de vooral uit het clearingssysteem voortvloeiende tendens tot „bilateraliseering” van het internationale handelsverkeer. Daarentegen zag spr. in de ontwikkeling van „private clearing agreements” een middel om het handelsverkeer uit te breiden, omdat hiermede de dispariteit tusschen de prijsniveaux der betrokken landen somtijds kan worden overbrugd.

Als een technisch middel om tot geleidelijke afschaffing van het contingententeeringssysteem te komen noemde *Prof. Ohlin* o.m. de voorloopige omzetting van „absolute” contingenten in z.g. „tariefcontingenten” (waarbij overschrijding van het contingent niet leidt tot een absoluut verbod van verderen invoer, maar alleen tot de heffing van een hooger dan het normale invoerrecht). Daarentegen verzette hij zich met nadruk tegen het in vele landen merkbare streven om de contingententeeringen om te zetten in een tariefsverhooging over de geheele linie, welke men, eenmaal ingevoerd, practisch nooit meer kwijt zou raken. Als laatste en zeer belangrijke desideratum op dit gebied noemde spr. nog een herziening van de verdragpolitiek in dezen zin, dat aan landen, die een contingententeeringssysteem toepassen, alleen meestbegunstiging wordt verleend op voorwaarde, dat zij hunnerzijds bij de toepassing van dit systeem niet tusschen andere landen discrimineeren, hetgeen met andere woorden beteekent, dat de meestbegunstiging niet alleen de tariefpolitiek, maar ook de contingententeeringen zou moeten omvatten. Spr. gaf zich echter zeer goed rekenschap van de technische moeilijkheden om hiervoor een bevredigende juridische formulering te vinden.

Tot besluit van zijn rede wees *Prof. Ohlin* op enkele lichtpunten in de huidige situatie vergeleken

¹⁾ De volledige tekst der conclusies zal na publicatie verkrijgbaar zijn door tusschenkomst van het Secretariaat der Nederlandsche Organisatie.

¹⁾ De drie andere leden zijn de hoogleeraren *Ch. Rist* (Frankrijk), *A. Predöhl* (Duitschland) en *E. Böhler* (Zwitserland).

bij een of twee jaar geleden, nl. (a) de betrekkelijke stabiliteit, welke nu reeds geruimen tijd bestaat in de wisselkoersen tusschen de meeste belangrijke landen; (b) de toenemende impopulariteit van vele restrictie maatregelen, welke o.a. tot uiting komt in de handelspolitiek van de Regeering van de Vereenigde Staten, en (c) de stijgende tendens van de wereldmarktprijzen voor stapelgoederen.

Op deze redevoeringen van Prof. Gregory en Prof. Ohlin volgde een verklaring van den President der Kamer, welke reeds in de dagbladders is opgenomen, en waarin de heer Fentener van Vlissingen alle nationale groepen der Kamer krachtig aanmaande om zich nogmaals tot haar regeeringen te wenden teneinde te wijzen op de noodzakelijkheid, eenerzijds van een op budgetair en financieel evenwicht gerichte politiek, anderzijds van een nauwe samenwerking tusschen de voornaamste geldstelsels, teneinde zoo dringend gewenschte stabilisatie op monetair terrein te verkrijgen. Deze verklaring werd met luid en eenstemmig applaus der vergadering ontvangen.

In de namiddagzitting kwam nog een tweetal Amerikaansche sprekers — de oud-president der Kamer *Willis H. Booth* en de tegenwoordige voorter der Amerikaansche groep, de heer *Thomas J. Watson* — aan het woord, die beiden het belang van de nieuwe Amerikaansche handelspolitiek en de daarmee bereikte resultaten in het licht stelden. De Belgische gedelegeerde, *G. L. Gérard*, die verhinderd was persoonlijk aanwezig te zijn, had over hetzelfde onderwerp een belangwekkend rapport ingezonden, dat door den Secretaris-Generaal der I. K., den heer *P. Vasseur*, werd voorgelezen. Op grond van een en ander ontstond zich eenige discussie, waarbij er vooral van Engelsche zijde de nadruk op werd gelegd, dat, hoezeer ook de door bilaterale regelingen bereikte verruimingen van het internationale handelsverkeer zijn toe te juichen, een terugkeer tot het stelsel van *multilaterale* overeenkomsten toch het einddoel moet blijven.

Wat de verdere werkzaamheden dezer Conseil-vergadering betreft, valt vervolgens melding te maken van de aanneming van een aantal resoluties, o.m. inzake het vrij functioneeren der goederen-termijnmarkten, het internationale spoorwegverkeer, de in Juli 1935 te Genève opgestelde ontwerp-conventie ter vergemakkelijking der commercieele propaganda, de vergemakkelijking der heffing en restitutie van rechten bij tijdelijken invoer van monsters, wettelijke bescherming van de prioriteit van persberichten (door de nationale wetgevingen en door amendementen van art. 10bis van het Unieverdrag voor de bescherming van den Industrieelen Eigendom) en bescherming van geografische herkomstaanduidingen.

Het Hoofdbestuur der I. K. heeft op 26 Juni te Parijs ook zijn goedkeuring gehecht aan een rapport harer Commissie voor Internationale Telegrafie, hetwelk zal worden aangeboden aan de telegraafadministraties der verschillende landen, met het oog op de bijeenkomst te Warschau in October a.s. van het Comité Consultatif International Télégraphique ter voorbereiding van de in 1938 te Cairo te houden Conférence Internationale des Télécommunications. Evenals door de I. K. met het oog op de Conferentie te Madrid in 1933 een uitgebreide enquête werd gehouden, wordt thans op grond van een in 31 landen gehouden enquête, waaraan 2147 ondernemingen hebben deelgenomen, wier jaarlijksche telegramkosten ca. 100 miljoen Francs bedragen, in dit rapport — hetwelk eerlang in druk zal verschijnen — stelling genomen tegenover het streven van verschillende telegraafadministraties naar de invoering van een uniform tarief voor code-telegrammen en telegrammen in verstaanbare taal — en wel met het oog op de verhooging van het tarief der code-telegrammen, die hiervan waarschijnlijk het gevolg zou zijn — tenzij dit deel zou uitmaken van een plan tot algemeene tariefsverlaging.

Vervolgens hechtte de Conseil zijn goedkeuring aan het na drie-jarigen arbeid tot stand gekomen ontwerp voor internationale regels voor de interpretatie van handelstermen („Incoterms 1936”) die in het kort de verplichtingen van koper en verkoper definieeren bij afsluiting van contracten volgens een elftal der meest gebruikelijke condities¹⁾. De toepassing dezer regels is facultatief; zij zijn in de eerste plaats bestemd voor partijen, die geen standaardcontracten hebben. Partijen kunnen ten deele van deze regels afwijken, indien zij dit uitdrukkelijk in het contract stipuleeren; geschiedt dit niet, dan zijn de regels in hun geheel toepasselijk. De regels zullen eerlang worden gepubliceerd.

Tenslotte zij aan het bovengenoemde nog toegevoegd, dat op 27 Juni te Parijs op initiatief der I. K. de eerste „journée bancaire” is gehouden, waarmede de I. K. beoogt contact te leggen tusschen de bankiers der verschillende landen. Uit Nederland waren o.m. de Presidenten der Amsterdamsche en der Rotterdamsche Bankiersvereniging, de heer *Paul May* en *Mr. K. P. van der Mandele* aanwezig. *Mr. J. W. Beyen*, vice-president der B.I.S. heeft hier gesproken over „Les mouvements des capitaux à court terme et leur incidence sur le commerce international: perspectives d'avenir” en *Rudolf S. Hecht*, Chairman of the Board Hibernia National Bank in New Orleans over „La crise et ses répercussions sur l'organisation bancaire aux Etats-Unis”.

Dr. TH. VAN LUYTELAER.

¹⁾ Vergelijk: Mr. H. Craandijk: „Handelstermen”, E.-S.B. 25 April 1936.

BLOEMBOLLENSANEERING.

Den 22sten Juni heeft de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, gelijk vorige jaren, zij het thans eenige maanden eerder, zich wederom uitgesproken over de vraag in hoeverre het wenschelijk moet worden geacht, dat de van regeeringswege ten behoeve van dit vak gegeven crisis-regelen blijven voortbestaan.

De uitslag dezer vergadering, waarbij werd geconcludeerd tot afschaffing van een belangrijk deel der thans vigeuerende maatregelen, wijst op een ernstigen tegenstand tegen deze regeeringsbemoeienis. Een tegenstand, die vanaf den aanvang heeft bestaan en die zich onder meer grondt op de bezwaren, die door den in het vorig jaar afgetreden voorzitter der Algemeene Vereeniging, *E. H. Krelage*, in deze kolommen¹⁾ reeds zijn uiteengezet, en die van jaar tot jaar is toegenomen. En al is het nu een psychologische wet, dat een oppositie bij een constante toestand aan sterkte wint, in deze is er toch aanleiding genoeg om aan de hand der bestaande bezwaren deze crisismaatregelen eenigszins te analyseeren, nu zij, behalve op den kring der direct-betrokkenen tenslotte zoo diep in het economisch bestel eener veel wijdere groep ingrijpen.

Vanaf 1933, het jaar waarin het eerste z.g. Bloembollensaneeringsplan, na den aandrang van de zijde van het bloembollenvak tot hulp, door de Regeering werd uitgevaardigd, heeft men daarbij aan twee principe's vastgehouden:

1o. beperking der productie, door den kweekers te verbieden meer bloembollen te telen dan bepaalde, percentage-gewijs vastgestelde gedeelten van de oppervlakten door hen in 1932 met de verschillende soorten bollen bebouwd;

2o. verbod om te exporteeren beneden de door de Regeering vastgestelde prijzen.

Een afdoende controle ten aanzien van dit laatste is niet mogelijk; daarom ging men in aansluiting daarop over tot steun van de binnenlandsche markt, door, gelijk van te voren werd gepubliceerd, van regeeringswege de aan het eind van het handelsseizoen onverkocht gebleven bloembollen op te koopen

¹⁾ E.-S.B. van 14 Febr. 1934.

tegen prijzen, die beneden de zoo juist genoemde minimum export-prijzen lagen. Op welke wijze men dus wilde bereiken, dat dientengevolge de kweekers in ieder geval niet beneden dat niveau hun bloembollen aan de exporteurs zouden verhandelen en deze zodoende rekening houdende met hun eigen onkosten niet in staat zouden zijn voor lagere prijzen dan wettelijk voorgeschreven te exporteeren.

Door een toenemend aantal vakgenooten is nu bevestigd, dat dit middel een kwaad op zichzelf zou beteekenen.

Aanleiding tot het beroep op de Regeering had gevormd het feit, dat de na het topjaar 1930 (export pl.m. f 46.000.000 of pl.m. 47.000.000 kg) sterk teruggelopen markt vooral in 1932 (export pl.m. f 19.000.000 of pl.m. 47.500.000 kg) tot een funeste dumping in het buitenland had geleid.

Door het daartegen gerichte saneeringssysteem ontstond echter thans het gevaar, dat het kunstmatig opgevoerde prijsniveau, met daarbij gevoegd de door de verschillende landen geheven invoerrechten en bovendien de valuta-verschillen, een teelt van bloembollen in het buitenland loonend zou maken. Immers is de bloembol geen inheemsch gewas, — zoo stamt de tulp bijv. uit Azië — slechts de geschiktheid van den grond en vooral de sinds jaren lande groeide gespecialiseerde vakkennis gaven ons land een primeur. Echter bezitten Engeland, Denemarken, Duitschland, België, Amerika en naar het schijnt sedertkort Japan, thans hectaren groote bloembollenkwekerijen.

Vooraf Engeland is hierbij een ernstige factor. De bloembollenteelt rust vrijwel uitsluitend op den export. Van den tegenwoordigen export van rond f 20.000.000 bedraagt het deel van Engeland pl.m. f 9.000.000! Vandaar dat de tegenstanders van de saneeringsbepalingen er steeds met klem op hebben gewezen, dat dit land, met zijn toenemend aantal bloembollenkwekerijen, maar al te zeer geneigd zal zijn, om, als daar de productie voldoende is gestegen, *bevordert mede door den steun van daar gevestigde Hollandsche kweekers*, tenslotte voor den Nederlandschen invoer de grenzen te sluiten. En dit dan zouden contingentieeringsmaatregelen zijn, die ook na een opleving in de conjunctuur niet licht meer zouden verdwijnen. Temeer nu de belanghebbenden in Engeland thans een zeer vergaanden invloed bezitten op het tot stand komen en in stand blijven van zoodanige protectionistische regelen.

Daarnaast bestaat nog een ander bezwaar.

Gelijk gezegd: inhaerent aan de handhaving der buitenlandsche minimumprijzen, is het opkopen van de onverkochte bloembollen, het z.g. surplus, op de binnenlandsche markt. De daaraan verbonden kosten nu moeten door de bloembollenkweekers zelf worden gedragen. Van den aanvang af heeft de Regeering zich op het standpunt gesteld, dat de financieele consequenties aan deze crisis-regelen verbonden niet te hare laste zouden mogen komen. Daarvan is zij behoudens een enkele uitzondering niet afgeweken.

De beperking der productie kan vanzelfsprekend niet zoover worden doorgevoerd, dat er totaal geen surplus resteert. Een marge met het oog op de wisselvallige oogstresultaten en de evenmin constante export is noodzakelijk. Bovendien trad de groote ramp van deze jaren: een overvloedige oogst, ook hier in, en bleef dus een aanmerkelijk overschot, veroorzaakt behalve door gunstige weersomstandigheden door het feit, dat de inperking de kweekers zich tot de vruchtbaarste gedeelten heeft doen bepalen en een veel effectiever bebouwing heeft mogelijk gemaakt. Zeer zware lasten werden hiermee op het vak gelegd: voor 1934 gaf dit een extra belasting voor de bloembollenkweekers van f 400 per ha voor narcissen, f 260 voor tulpen en liefst f 1200 voor hyacinten! Dit jaar is een andere wijze van incasseeren gevolgd in den vorm van een omzetbelasting op den uitvoer van 10 pCt.

Reeds bij een betrekkelijk normale export, gelijk van de laatste drie jaar, is hierin het groote bezwaar van deze wijze van bedrijfsregeling apert gelegen. De gezonde bedrijven immers, die dank zij de goede kwaliteit hunner bloembollen, hun betere outillage, hun goodwill in het buitenland, zelfs in dezen tijd nog met een matige winst zouden kunnen werken, lijden thans verliezen, omdat ook zij moeten meedragen in de extra-lasten, die in de eerste plaats ten bate komen van de zwakke kweekers, die met hun minder goede producten percentagegewijs een veel grooter aandeel in het overschot hebben en veelal tenslotte toch tot den ondergang gedoemd zijn.

De egaliseerde tendens van een dusdanig systeem heeft groote gevaren, vooral omdat de grens niet meer is te onderkennen waar een bedrijf nog wel in de termen valt om over een tijdelijke moeilijke periode te worden heengeholpen en waar zulks niet meer het geval is.

Bovendien valt het systeem volkomen bij een onverwachte inperking van de exportmogelijkheden, bijv. door betalingsbelemmeringen of contingentieeringen in het buitenland. Immers is het fonds tot opkoop van het surplus bij 10 pCt. van f 20.000.000 = f 2.000.000; neemt dan de export met bijv. $\frac{1}{4}$ af, dan bedraagt het fonds slechts f 1.500.000, het surplus daarentegen stijgt dan nog omgekeerd evenredig. Alsdan staat men dus voor de keus den omslag enorm te verhoogen, of de opkooprijzen ingrijpend te verlagen en zoo dus het beoogde doel toch reeds prijs te moeten geven.

Reeds de laatste twee jaren kon men de oorspronkelijk vastgestelde opkooprijzen niet halen, met gevolg, dat de kweekers, die zodoende veel minder ontvingen dan was gegarandeerd, zich voegden bij de tegenstanders en het vertrouwen in de Regeering in deze kringen aanmerkelijk geschookt werd.

Wellicht zal men zich afvragen, waarom de Regeering, die jaarlijks tientallen millioenen Gulden steun uitkeert ten behoeve van akkerbouw, veehouderij, tuinbouw, de bloembollenkwekerij zoo stiefmoederlijk behandelt. Een antwoord hierop valt niet gemakkelijk met zekerheid te geven, nu de Regeering zich omtrent de werkelijke motieven, aan de steunverlening aan afzonderlijke agrarische bedrijfstakken ten grondslag liggend, vrijwel nooit heeft uitgelaten. In den loop der tijden is echter de volgende gedachtegang wel aanwijsbaar geworden. Tengevolge van de wereldoverproductie kunnen onze landbouw-bedrijven geen loonend bestaan vinden. Laat men ze echter zonder hulp, dan neemt de reeds zoo groote werkloosheid nog toe, terwijl wij dan op den duur geen voldoende middelen meer zouden bezitten om in al deze noodzakelijke levensbehoeften vanuit het buitenland te voorzien. Het verdient daarom aanbeveling zoodanige maatregelen te treffen, dat de binnenlandsche consumptie door binnenlandsche productie wordt gevoed. Wij moeten onszelf in dit opzicht genoegzaam kunnen zijn. En aangezien dit een algemeen belang is dienen de lasten daarvoor vereischt door het geheele volk te worden gedragen.

Vandaar dat onze levensmiddelen met zeer zware heffingen zijn belast.

Het bloembollenbedrijf is echter een exportbedrijf, daar is het niet mogelijk de productie op de binnenlandsche consumptie volgens autarkische principe's te richten, bovendien kan men daar niet den buitenlandschen verbruiker belasten ten behoeve van de productie. Vandaar dat de Regeering geen steun aan dit vak geeft.

In verband daarmee is het resultaat van de vergadering der Algemeene Vereeniging niet onverwacht; het resultaat was: afschaffing van alle maatregelen behoudens beperking van de teelt. Het is twijfelachtig, of de Regeering dit advies zal volgen. Handhaaft echter de Regeering haar bemoeienis in den tegenwoordigen omvang, zoo neemt zij daarmede echter tevens een grootere verantwoordelijkheid op

zich. Tot op heden stelde zij zich n.l. op het standpunt, dat zij niet meer deed dan een wettelijke sanctie geven aan de voorstellen door de vertegenwoordigers van het bloembollenvak bij haar voorgebracht. Deze vertegenwoordigers echter waren ook slechts in beperkte mate dragers van verantwoordelijkheid: aangewezen door den Minister, deden zij niet meer dan het geven van advies, waarvan het opvolgen door de Regeering niet zeker was. Bovendien waren de maatregelen van een veel tijdelijker karakter, dan de reeds vrij langdurige periode waarvoor zij in feite hebben moeten gelden, vereischte.

Daarom schijnt het wel wenschelijk, dat men zich, in welken vorm de maatregelen ook gehandhaafd blijven, uitdrukkelijk bezint over het positieve doel, dat men wil nastreven en zulks dieper doordenkt in de economische voorwaarden en gevolgen.

Mr. J. VAN DER HOEVEN.

DE SITUATIE OP DE COPRA-MARKT.

Sedert lang geldt onder de vakmensen de stelling, dat de wereldverscheppingen van copra minder zullen moeten worden, naarmate de wereldmarkten voor andere voortbrengselen van de landen rondom de Pacific verbeteren. Want betere prijzen voor rubber, suiker of andere koloniale producten geven den inheemsche bevolkingen de mogelijkheid, meer zelf te consumeeren van de bijzonder vetrijke copra, waarvan het vetrendement 62 pCt. is, terwijl dit voor geschilderde aardnoten bijv. slechts 42 pCt. of voor soya-boonen slechts 15 tot 16 pCt. is.

Deze meening vond tot nu toe een zekeren steun in het feit, dat Java practisch heeft opgehouden, als belangrijke verkoper van copra op de wereldmarkt te komen, terwijl Ceylon in 1935 nog slechts de helft van de hoeveelheid van het jaar 1934 heeft verscheept, hetgeen tot een totale vermindering der wereldverscheppingen leidde, ondanks de juist in het jaar 1935 flink gestegen copranoteeringen te Londen en Amsterdam. Niettemin valt in het loopende jaar weer een sterke daling der copraprijzen waar te nemen, en wel van het in de maand Januari jl. bereikte peil van pl.m. £17 per ton F.M.S. (c.i.f. Londen) tot ongeveer £12 16/-. Het was evenwel geen teruggang met horten en stooten, zooals bijv. het geval was bij palmolie, waarvan de prijs alleen tusschen half April en half Mei jl. met bijna £3 tot beneden £15 is gedaald onder invloed van de gewijzigde houding van Amerika, zoodat thans niet alleen de marge ten opzichte van het gemiddelde Nederlandsch-Indische kostenpeil voor palmolie, maar ook het verschil tusschen den marktprijs van een verwerkt product als palmolie en van een halfverwerkt product als copra thans geringer is geworden.

Gezien de beteekenis van de consumptie van copra in de productiegebieden zelf, zou het prijsverloop voor copra waarschijnlijk gunstiger zijn geweest, ware het niet, dat verschillende landen, welke ongetwijfeld veel copra zouden willen koopen, met deviezenmoeilijkheden te kampen hebben. Wij denken hier o.a. aan Duitschland, Italië, Spanje, Polen, enz., terwijl aan den anderen kant de speculaties ten opzichte van de vermoedelijke productie van walvischtraan niet geheel vreemd zijn aan de terughoudendheid op de copramarkt. Duitschland heeft in het vorige jaar slechts 91.447 tons copra ingevoerd in vergelijking met 221.643 in het jaar 1934. Italië nam in de laatste jaren steeds stijgende hoeveelheden copra (bijv. 1930: 32.288 tons, 1934 reeds 51.516 tons, in Jan. tot en met September 1935: 40.557 tons), doch het is zeker, dat ook hier, evenals bij palmolie het geval was, de sancties een sterk verminderde dekking der bestaande Italiaansche behoefte hebben veroorzaakt. (In Jan. t/m. April 1936 betrok Italië uit Nederlandsch-Indië slechts voor f 10.000 copra tegen f 193.000 in hetzelfde tijdvak van 1935). Spanje heeft invoercontingenten moeten vaststellen, Polen moet op dit

oogenblik een oliemolen te Gdynia tengevolge van deviezengebrek voor de betaling van partijen copra — wellicht slechts tijdelijk — sluiten, al liggen deze ladingen als het ware voor het grijpen in de vrije haven. Meerdere vraag naar copra is daartegenover waar te nemen in een reeks landen met belangrijke boterproductie, bijv. in Nederland en Denemarken en copra voor rekening van de Engelsche margarine-industrie.

Het residu bij de verwerking van copra, d.w.z. de na de oliepersing overblijvende veekoek, is bij deze vetrijke grondstof uiteraard heel veel minder dan bij andere olievruchten en bedraagt slechts pl.m. 38 pCt. van de oorspronkelijke grondstof tegenover ongeveer 85 pCt. voor soyaboonen, welke door melkveehouders graag gekocht worden. Evenwel hebben gedurende de laatste maanden soya-boonen een betrekkelijk stabiel prijsverloop vertoond, niettegenstaande de onwilligheid der Europeesche belanghebbenden om aan de prijsdenkbeelden van Oost-Azië tegemoet te komen. De strakke houding van Mandsoekwo te dien opzichte wordt veelal toegeschreven aan de reactie, welke de afsluiting van een handelsverdrag tusschen dit land en Duitschland, d.w.z. het belangrijkste verbruiksland van soyaboonen ter wereld moest hebben. Doch dit heeft geen sterken invloed op de copramarkt uitgeoefend tengevolge van de baaisse op andere oliezaad-markten.

Afgezien van soyakoek (schroot) ondervinden copra en cocosolie veel concurrentie van talrijke zaad- en vruchtoliën, welke in verschillende toepassingsmogelijkheden geschikte vervangingsmiddelen vormen, alsmede van walvischtraan. Wat dit laatste product betreft moet men met de verandering rekening houden, welke is ingetreden sedert Duitschland in het najaar 1935 plotseling, tengevolge van een acuut en nijpend vetgebrek, de geheele Noorsche voorraad traan aankooft en daarmede deze op de wereldmarkt drukkende last wegnam. Traan in haar geraffineerden en geharden vorm concurreert sterk met copra in de fabricatie van betere margarinesoorten. Veelal wordt geveesd, dat de vangstresultaten in de Antarktis dit seizoen groter zullen uitvallen dan in het seizoen 1935/36, niettegenstaande de bekende Engelsch-Noorsche overeenkomst betreffende de beperking van den vangst, enz., daar de meer loonend geworden opbrengsten niet zullen nalaten, een prikkel tot vermeerderen vangst te zijn. Bovendien bereidt Duitschland zelf zich ernstig voor, om een reeks expedities met zelf gebouwde schepen uit te rusten, waarvan zowel de Duitsche zeep- alsook de margarine-industrie zullen profiteren.

Een eenigszins ongunstige factor, welke ook op de copramarkt invloed heeft, is de omstandigheid, dat in de Vereenigde Staten in het komende seizoen een grotere katoenogst waarschijnlijk wordt geacht; dit zou een verhoogde productie van katoenolie beteekenen, die eveneens met copra voor voedsel-doeleinden concurreert, terwijl aan den anderen kant als gevolg van de vooralsnog bestaande processing tax de Philippinsche cocosolie, die hiervan is vrijgesteld, in tijden van minder acute vetschaarschte op de Amerikaansche markt de Nederlandsch-Indische copra en cocosolie min of meer kan verdringen.⁴⁾ In het vorige jaar beliep de Amerikaansche copra-invoer 202.783 tons tegen 187.228 en 295.032 tons in de jaren 1934 en resp. 1933, hetgeen een opneming van meer dan 20 pCt. van de totale wereldverscheppingen van copra beteekende; de Vereenigde Staten geven er echter in den jongsten tijd de voorkeur aan, hun vrij groote copra-voorraden te verwerken, alvorens zij nieuwe termijnbestellingen doen. Van beteekenis is het feit,

⁴⁾ In de maanden Jan. t/m. Maart 1936 werden naar de Vereenigde Staten ondanks de verlammeende gevolgen der afschaffing van de A.A.A.-wetgeving, niet minder dan 69.021 tons Philippinsche copra tegen 40.014 tons gedurende hetzelfde tijdvak van 1935 ingevoerd, en 42.429 tons cocosolie tegen 35.861 tons in dezelfde periode van 1935.

dat ook nog zekere hoeveelheden cocos- en palmolie in de Vereenigde Staten aanwezig zijn, welke in het najaar 1935, d.w.z. in den tijd der vetschaarschte, voor de fabricatie van „compound lard” gebruikt werden, terwijl op dit oogenblik met een waarschijnlijke verbetering der Amerikaansche vetsituatie binnen enkele maanden rekening wordt gehouden. Anderzijds kan de Braziliaansche babassu-olie, welke thans met copra, wat de zeepketels betreft, concurreert, niet aan de Amerikaansche „excise tax” onderworpen worden en wel tengevolge van het jongste Amerikaansch-Braziliaansche handelsverdrag.

De vooruitzichten op de copramarkt zijn dus tengevolge van vele tegenstrijdige factoren, welke hierboven kort zijn geschetst, moeilijk te voorspellen. Voor het Nederlandsch-Indische product, hetwelk in het vorige jaar nagenoeg f 26 miljoen opracht tegen f 16.8 miljoen in het voorafgaande jaar, is het naderen der prijsnoteringen tot die van Straits-copra van zekere beteekenis, waarbij evenwel rekening valt te houden met het feit, dat het Indische product uit andere gedeelten dan Java (dat, zooals gezegd, als copra-exporteur nu van weinig beteekenis is) op groote schaal naar de Straits-havens verscheept wordt en tenslotte veelal als Straits-copra op de wereldmarkten verschijnt.¹⁾ Op den huidigen prijsgrondslag is copra voor de koopers zeer aantrekkelijk geworden, terwijl de winningskosten in Nederlandsch-Indië nog voor een verdere daling vatbaar zijn. Gezien de groote procentueele beteekenis van de bevolkingscopra is echter het gemiddelde Nederlandsch-Indische kostenpeil voor dit product moeilijk te bepalen.

Dr. J. RUBINFELD.

¹⁾ Men dient in het oog te houden, dat de op Java geproduceerde copra ook direct ter plaatse tot cocosolie wordt verwerkt. De copra-uitvoer uit Java en Madoera bedroeg in het jaar 1935 slechts 3.707 tons tegen 3.769 tons in 1934. Daarentegen voerden de Buitengewesten 479.700 tons uit tegen 419.830 tons in 1934.

AANTEKENINGEN.

Opheffing van het weekbericht over de geld- en wisselmarkt.

Het bericht over de geld- en wisselmarkt, dat wekelijks op de eerste pagina van het blad werd opgenomen, wordt met ingang van dit nummer vervangen door een objectief weekoverzicht van de belangrijkste economische, economisch-politieke en economisch-sociale gebeurtenissen in binnen- en buitenland. Het komt ons gewenscht voor om deze ruimte, met het oog op de tegenwoordig zoo veelvuldig voorkomende actueele feiten, voor dit doel te bestemmen.

Deze overzichten, die op het redactie-bureau worden samengesteld, zullen niet van beschouwenden aard zijn, maar door samenvoeging van de belangrijkste feiten, den lezer in staat stellen zich over de belangrijkste gebeurtenissen van de afgelopen week gemakkelijk te oriënteren.

Commissie van Redactie.

Nieuwe maatregelen ten behoeve van de koffie-cultuur in Brazilië.

In Brazilië werden door het Nationale Koffie-Departement reeds sedert geruimen tijd plannen bevestigd om evenwicht te brengen tusschen productie en verbruik. In het begin dezer maand werd vanwege dat Departement bekend gemaakt, dat aan die plannen thans vaste vorm is gegeven en dat er regelingen zijn getroffen, welke in hoofdzaak op het volgende neerkomen: 1e. van den loopenden oogst (1936/'37) moet door de planters worden afgestaan aan het Nationale Koffie-Departement 30 pCt., waarvoor een vergoeding zal worden gegeven van 40 Milreis (ca. 40 cent) per baal; 2e. de oogst zal worden verdeeld in drie gedeelten, namelijk 30 pCt. gedwongen levering, 30 pCt. achter te houden hoeveelheid en 40 pCt. welke direct worden vrijgegeven. De gedwongen levering van 30 pCt. moet bestaan voor $\frac{2}{3}$ uit koffie van betere kwaliteit en mag slechts $\frac{1}{3}$ mindere kwaliteit bevatten. Deze regelingen treden 16 dezer in werking en de verzendingen van vrijgegeven koffie moeten vóór 30 Maart 1937 hebben plaats gevonden.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE REORGANISATIE VAN DE NEDERLANDSCHE SPOORWEGEN.

Dr. K. E. van der Mandele schrijft ons:

In het artikel van den heer A. M. Groot in de E.-S.B. van 24 Juni jl. komt een zinsnede voor, die m.i. niet onweersproken mag blijven. Het is op blz. 463, dat de schrijver zegt: „Naar onze meening hadden de obligatiehouders volkomen tevreden moeten zijn met een regeling, waarbij de beurswaarde van het bezit, dat zij in ruil ontvingen, gelijk was aan de beurswaarde van het bezit, dat zij prijsgaven.” Later wordt dit nader bepaald als „... de beurskoersen, die voor beide soorten van obligaties zou gelden vóór de publicatie van het reorganisatievoorstel.”

Tegen het gebruiken van deze beurswaarde als maatstaf bij de reorganisatie schijnen mij onoverkomelijke bezwaren van billijkheid en rechtmatigheid te bestaan. De beurskoersen immers is de resultante van de waardeeringen van de tot-ruil-komende koopers en verkopers. Dat wil zeggen van de waardeeringen van de eigenaars en gewezen eigenaars van enkele millioenen van de omstreeks 300 millioen, die aan spoorweg-obligaties uitstaan. Hoe groot het bedrag van verhandelde obligaties is, wil ik niet trachten te schatten. Maar het is bekend, dat de spoorweg-obligaties zich voor een zeer groot deel bevonden en bevinden in handen van vaste beleggers: Rijks- en andere pensioenfondsen, Rijkspost- en particuliere spaarbanken, levensverzekering-maatschappijen en renteniers. Het bedrag, dat is verhandeld in de als maatstaf genomen periode, zelfs al neemt men deze langer dan eenige weken (neemt men hiervoor twee jaar, dan gaat het betoog van den heer Groot niet meer op), kan dus niet groot zijn in verhouding tot het uitstaande bedrag.

AANVOER VAN GRANEN.

(In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Juni/4 Juli 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	28 Juni/4 Juli 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	31.655	559.307	464.038	1.350	7.811	7.837	567.118	471.875
Rogge	1.362	130.688	118.210	200	1.976	281	132.664	118.491
Boekweit	300	12.993	11.967	—	350	—	13.343	11.967
Maïs	17.291	397.806	401.257	3.530	84.922	69.676	482.728	470.933
Gerst	8.560	165.442	153.860	—	11.540	18.454	176.982	172.314
Haver	5.817	49.735	69.118	—	580	1.660	50.315	70.778
Lijnzaad	7.406	101.412	97.177	—	113.780	241.163	215.192	338.340
Lijnkoek	200	30.433	25.743	—	175	—	30.608	25.743
Tarwemeel	127	17.980	9.704	—	5.137	3.667	23.117	13.371
Andere meelsoorten	355	17.674	14.697	—	753	1.364	18.427	16.061

De beurskoers van deze verhandelde stukken miste bovendien nog een werkelijken grond. Immers hij was het punt, waarop de graad van wantrouwen van de verkopers en de graad van vertrouwen van de kopers elkaar ontmoetten. De toestand van het spoorwegbedrijf had alleen in zooverre invloed, dat hij een aantal belangstigde renteniers tot verkoopen bracht. Daarnaast werden de verkopers gedrongen door reeds lang uitgelekte geruchten over de komende reorganisatie, die dus zonder twijfel zelf een factor was bij het tot standkomen van de beurskoersen van den laatsten tijd. De koopers grondden hun waardeering in het geheel niet op den toestand van het bedrijf, die koersen van misschien 40 pCt. zou hebben gerechtvaardigd, doch uitsluitend op een mindere of meerdere mate van vertrouwen, dat de Staat zou voldoen aan zijn in vroeger uitgesproken verplichtingen, waarover straks uitvoeriger.

Is er een schijn — maar dan ook niet meer dan een schijn — van billijkheid in het betoog van den heer Groot ten opzichte van hen, die hun spoorwegobligaties kochten na Juni 1935, toen de 4½ pCt.-obligaties de 90 pCt. bereikten, ten opzichte van de houders van vóór dat tijdstip is deze billijkheid alreeds op grond van het hierboven betoogde geheel zoek. In versterkte mate geldt dit voor de houders van de obligaties „Hollandsche Spoor 1934”. Immers in de Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag van de Eerste Kamer betreffende het ontwerp van wet houdende machtiging tot tijdelijke afwijking van de overeenkomst 1930 N.S. (zitting 1933—1934) drukten zich de ministers van Waterstaat en Financiën zich als volgt uit: „Uit de verhouding tusschen den Staat en de Nederlandsche Spoorwegen, zooals die in de overeenkomsten van 1920 is geregeld, volgt, dat de Staat verplicht is tekorten van het bedrijf, in welks lasten begrepen zijn rente en aflossing

der obligatieleeningen, bij te passen. Hierin is uit den aard der zaak voor alle schuldeischers, dus ook voor de obligatiehouders, een feitelijke waarborg gelegd.”

Deze woorden werden letterlijk als noot overgenomen in het prospectus van bovengenoemde leening. Nu is dit prospectus alleen ondertekend door de directie van de H.I.J.S.M. Maar gezien den invloed van den Staat in de Nederlandsche Spoorwegen mag men wel aannemen, dat het bedoelde prospectus de goedkeuring van den Minister van Waterstaat droeg en dat deze dus in Juni 1934 onvoorwaardelijk als vaststaand aannam, wat zijn ambtgenooten in de geciteerde Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer mededeelden en er geen bezwaar in zag, de aangeboden obligaties op dezen grond aan het publiek te laten aanbieden. Reeds uit het stilzwijgen des Ministers na het verschijnen van het prospectus zou dit mogen worden opgemaakt.

Dat de „feitelijke waarborg” van den Staat de eenige reden is geweest voor het publiek om op deze leening in te schrijven zal wel niemand betwijfelen. De spoorwegen verkeerden ook toen reeds, als vrij bedrijf gezien, in een hopeloozen toestand. De stelling schijnt mij dientengevolge verdedigbaar, dat er thans een feitelijke borgtochtverhouding bestaat tusschen den Staat en de houders der obligaties H.I.J.S.M. 1934, stilzwijgend tot stand gekomen door de mededeeling der Ministers in 1933 en door het inschrijven op de leening door de houders¹⁾. Waarmede ik overigens niet wil zeggen, dat ook zonder deze constructie de houders van spoorweg-obligaties niet ten minste een zedelijke vordering op den Staat hebben.

¹⁾ Zie Veegens-Oppenheim, Schets van het Nederlandsch burgerlijk recht, deel III, blz. 372 (derde druk, Haarlem 1921).

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.

Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
„ '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
„ '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
„ '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
„ '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
„ '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
„ '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
Jan. '35	47.4	14.6	50.3	70.3	37.7	48.-	34.9	43.6	21.-	21.7	27.4	49.9	38.6
Febr. „	49.9	14.9	51.7	71.2	39.1	47.-	35.-	43.4	22.4	23.5	27.5	49.-	39.6
Mrt „	49.7	14.9	50.7	70.8	38.2	44.1	34.1	40.2	21.4	23.-	27.5	44.4	38.7
Apr. „	50.8	15.3	51.7	71.2	39.3	47.	37.9	41.8	21.6	24.2	26.9	44.9	40.3
Mei „	51.3	14.3	52.8	71.9	39.7	48.2	42.5	43.1	21.4	23.9	25.7	46.6	41.7
Juni „	51.9	14.7	53.9	72.1	41.3	49.5	46.8	47.-	23.1	23.8	28.5	46.7	43.5
Juli „	50.7	14.8	53.8	71.3	40.3	50.-	46.9	45.3	23.3	23.-	29.3	45.5	43.2
Aug. „	50.5	14.3	53.6	70.7	40.2	50.3	49.1	44.2	23.9	23.4	30.5	46.3	43.7
Sept. „	49.-	13.6	51.2	66.6	39.2	50.-	47.2	41.4	24.-	22.8	29.7	46.5	42.2
Oct. „	48.7	12.9	51.1	64.9	38.7	51.3	47.7	42.1	24.9	25.5	30.1	48.6	42.5
Nov. „	50.6	12.7	52.7	68.7	41.1	53.6	52.6	43.4	29.3	29.5	34.-	48.4	45.4
Dec. „	49.9	12.5	52.-	69.7	42.2	53.7	52.5	42.3	28.9	29.6	36.-	48.-	45.2
Jan. '36	52.2	12.8	53.4	71.9	44.6	54.1	56.6	46.9	31.9	32.2	39.2	48.8	47.8
Febr. „	52.8	12.9	54.4	76.2	45.8	54.2	60.5	50.5	31.1	32.3	39.4	50.1	49.3
Mrt. „	52.6	11.9	52.5	74.3	44.2	53.6	59.1	48.7	28.9	31.1	38.1	49.-	48.-
Apr. „	51.8	11.8	52.-	74.3	43.7	53.2	61.1	47.-	27.4	30.4	38.4	47.8	48.1
Mei „	52.-	11.8	52.6	73.6	44.-	51.1	63.8	44.4	26.6	29.1	38.6	46.4	48.6
Juni „	53.1	11.8	53.5	74.1	46.-	52.7	68.3	45.9	29.1	32.7	41.6	45.5	50.8

Indexcijfer der totale beurswaarde 2 Januari 1936 f 2.558.045.500 = 100.

Nadruk verboden.

2 Januari	100.-	5 Februari	107.8	4 Maart	104.4	1 April	105.1	6 Mei	103.9	3 Juni	109.9
8 „	102.1	12 „	107.4	11 „	103.2	8 „	104.8	13 „	105.2	10 „	109.4
15 „	104.4	19 „	107.7	18 „	103.7	15 „	104.9	20 „	105.5	17 „	110.5
22 „	104.9	26 „	104.3	25 „	103.9	22 „	104.4	27 „	106.3	24 „	109.8
29 „	106.2					29 „	101.3				

De Regeering heeft het onrechtmatige, althans onbillijke, van haar voorstel trachten goed te praten, door aan rechtstreeksche vorderingen op den Staat een grooter intrinsieke waarde toe te kennen, dan aan vorderingen, die door den Staat zijn gegarandeerd, omdat de schuldenaars van den Staat door artikel 177 van de Grondwet worden beschermd. Zoodra de onmiddellijke schuldenaar niet betaalt, heeft de borg toch een schuld? Is hier sprake van een nieuw beginsel van burgerlijk recht, dat eerlang zal worden ingevoegd in den 18en titel van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek, die over den borgtocht handelt? In ieder geval kunnen de houders van toekomstige verkrijgers van „door Nederland gegarandeerde” obligaties ten laste van Nederlandsch-Indië zich dit voor gezegd houden.

Terecht brengt de heer Groot de moeilijke financiële verhouding van Staat en spoorwegen terug op de overeenkomsten van 1890. Tot 1933 kon toen nog worden betoogd, dat er opzegbare overeenkomsten bestonden. De boven geciteerde uittaling der Ministers van Waterstaat en Financiën wijzigde deze verhouding in een andere, die in ieder geval een zedelijke rechtstreeksche verbintenis schiep ten gunste van de houders van spoorweg-obligaties, welke verbintenis trouwens ook nu nog in beginsel door de Ministers van Financiën en Waterstaat wordt erkend. Deze verbintenis is aangegaan door den Staat en behoort te worden nagekomen door den Staat, d.w.z. door alle staatsburgers en haar verplichtingen behooren niet geheel of gedeeltelijk te worden afgewenteld op dat deel van de burgers, dat thans toevallig houder is van vorderingen op de spoorwegen.

Naschrift. De opmerking van den heer Van der Mandele sluit naar mijn meening niet geheel aan bij het betoog van mijn artikel. Door hem wordt het vraagstuk van de rechtmatigheid van een gedwongen conversie van spoorwegobligaties aan de orde gesteld en opzettelijk heb ik in bedoeld artikel dit juridisch wespennest omzeild. In „De Spoorwegtekorten” werd door mij een vrijwillige conversie bepleit (zie blz. 92 van deze publicatie). De heer Van der Mandele stelt zich op het standpunt, dat een gedwongen conversie na 1933 niet meer geoorloofd te achten is, maar in het bedoelde artikel bleef deze vraag buiten beschouwing. Nu echter de Staat tot deze gedwongen conversie besloten heeft, acht ik een omruil in de verhouding, die wordt aangegeven door de beurskoersen even rechtvaardig, als een omruil, die gebaseerd wordt op de gecompliceerde berekeningen, die de Regeering als uitgangspunt koos. Aan het waarde-oordeel, dat in de beurskoersen tot uitdrukking komt, wordt door mij een grotere betekenis gehecht, dan de resultante van de tot ruil komende koopers en verkoopers. De samenhang, die tusschen de beurswaarde van alle beleggingen bestaat, mag men niet verwaarloosen. Door het nauw verband, dat bestaat tusschen de koersen van alle beleggingswaarden, mag naar mijn oordeel de waardeverhouding gelijk geacht worden aan de koersverhouding. De spoorwegobligatiehouder, die met dien omruil geen genoegen neemt, zal zijn bezit moeten realiseren en de opbrengst moeten bestemmen voor den aankoop van beleggingsobjecten, waaraan hij dezelfde waarde hecht, als aan zijn vroeger spoorwegbezit. Als het subjectief oordeel van dien belegger dan niet al te veel afwijkt van het objectief waarde-oordeel van het beleggend publiek, zal die omzetting hem geen schade brengen.

A. M. GROOT.

ONTVANGEN BOEKEN.

Hoofdlijnen der economie door Mr. F. Vorstman. Derde druk. (Haarlem 1936; H. D. Tjeenk Wilink & Zoon's Uitgevers-Mij. Prijs ing. f 3.90, geb. f 4.50).

Deze druk onderscheidt zich van den vorigen in hoofdzak hierin, dat bijzondere aandacht werd gewijd aan de

vraagstukken van den jongsten tijd, zooals de mechanisatie, de orderingsgedachte, de wisselkoersen, de betalingsbalans, de deflatie, de devaluatie, het loslaten van den gouden standaard, de industriebank, de handelspolitiek, enz. Aan de publicaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek is veel ontleend.

Volkstelling 1930. Deel V. Inheemsche bevolking van Borneo, Celebes, de kleine Soenda-eilanden en de Molukken. (Batavia 1936; Landsdrukkerij. Prijs f 7).

De cijfers van de Volkstelling 1930 zijn hier voor de genoemde eilanden bijeengebracht en uitvoerig toegelicht.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 30 Juni 1936 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				%
Londen *)	£	—	7.371 $\frac{1}{2}$	
Berlijn *)	100 Mark	59.26 $\frac{3}{4}$	59.22 $\frac{1}{2}$	4
Parijs *)	100 Franc	9.74 $\frac{7}{8}$	9.73 $\frac{1}{2}$	4
Brussel *)	100 Belga	24.90 $\frac{6}{8}$	24.81 $\frac{1}{2}$	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 $\frac{6}{8}$	6.20 $\frac{1}{2}$	
Zürich *)	100 „	48.—	48.10	2 $\frac{1}{2}$
Praag	100 Kronen	—	6.12	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	27.80	3 $\frac{1}{2}$
Boedapest	100 Pengö	43.51	29.—	4
Boekarest	100 Lei	1.48 $\frac{8}{8}$	1.12 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Sofia	100 Leva	1.79 $\frac{7}{8}$	1.82 $\frac{1}{2}$	6
Belgrad	100 Dinar	—	3.38	5
Istanbul	Turksch £	—	1.17 $\frac{1}{2}$	
Athene	100 Drachme	—	1.38	7
Milaan	100 Lira	13.09 $\frac{4}{8}$	11.67 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Madrid	100 Peseta	48.—	20.18	5
Lissabon	Escudo	—	0.067	4 $\frac{1}{2}$
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	32.92 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Oslo *)	100 „	—	37.05	3 $\frac{1}{2}$
Stockholm *)	100 „	—	38.02 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	—	33.30	
Warschau	100 Zloty	27.90 $\frac{9}{8}$	27.85	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.87 $\frac{1}{2}$	6
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.12 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$ -6
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	40.50	4 $\frac{1}{2}$
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.25	4
Moskou	Tjeronets (10 Roebel)	29.24 $\frac{1}{8}$	29.20	
Danzig	100 Gulden	27.90 $\frac{9}{8}$	27.85	5
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	1.46 $\frac{9}{8}$	1.46 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
Montreal	Canad. \$	—	1.46 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
Mexico	Mex. Dollar	—	0.42	
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.40 $\frac{1}{2}$	
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	—	—	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.08 $\frac{7}{8}$	3 $\frac{1}{2}$
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$ -6
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	—	0.84	
Quito (Ecuador)	Sucre	—	0.14	
Lima (Peru)	Sol	—	0.37	
Montevideo (Urug.)	Peso	—	0.70	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.38 $\frac{4}{8}$	
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00 $\frac{1}{2}$	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	—	1.46 $\frac{1}{8}$	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.00 $\frac{1}{2}$	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	—	—	
San Salvador ³⁾	Colon	—	0.59 $\frac{5}{8}$	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	—	0.56	3
Batavia	Gulden I.G.	1.—	1.00 $\frac{9}{10}$	4
Kobe	Yen	—	0.43 $\frac{1}{2}$	3.285
Hongkong	Dollar	—	0.47	
Shanghai	Dollar	—	0.44	
Singapore	Straits Doll.	1.41	0.84	
Manilla	Phil. Peso	—	0.73 $\frac{1}{2}$	
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	9.15	
Bangkok	Baht	—	0.69	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	—	7.36 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Alexandrië	Egypt. £	—	7.55 $\frac{1}{2}$	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	5.89 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
Nieuw Zeeland	£	—	5.92	

1) Goudpeso. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. ⁴⁾ Off. 0.36 vrije markt 0.09. ⁵⁾ Munteenheid = Rial (= een Kran.) ⁶⁾ Nom.

GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

ZUIVEL EN EIERN										METALEN													
BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p. kg Hefling Crisiss Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabriekskaas kl. m/merk per 50 kg.		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middleb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	£	%	£	%	£	%	Sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%
2,31	100,0	—	—	56,—	100,0	9,18	100,0	62.1/6	100,0	36.8/6	100,0	261.17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,0	36.3/6	100,0	85/6	100,0	32/8	100,0
1,98	85,7	—	—	43.15	77,1	8,15	88,8	58.1/-	93,5	31.1/6	85,3	290.17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34.2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/2	89,3
2,03	87,9	—	—	43.30	77,3	7,96	86,7	55.14/-	89,7	24.4/-	66,4	290.4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28.10/-	78,8	85/-	99,5	26 3/4	83,3
2,11	91,3	—	—	48.05	85,8	7,99	87,0	63.16/-	102,8	21.1/-	57,8	227.5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25.5/6	69,9	85/-	99,5	26 1/8	81,1
2,05	88,7	—	—	45.40	81,1	8,11	88,3	75.14/-	121,9	23.5/-	63,8	203.15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24.17/6	68,8	85/-	99,5	24 1/8	76,2
1,66	71,9	—	—	38.45	68,7	6,72	73,2	54.13/-	88,0	18.1/6	49,6	142.5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16.17/-	46,6	85/-	99,5	17 1/2	55,4
1,34	58,0	—	—	31.30	56,9	5,35	58,3	36.5/-	58,4	12.1/-	33,1	110.1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11.10/6	31,9	92/6	108,2	13 3/8	41,6
0,94	40,7	—	—	22.70	40,5	4,14	45,1	22.17/-	36,8	8.12/-	23,6	97.2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9.16/-	27,1	118/-	138,0	12 1/8	40,1
0,61	26,4	0,96	—	20.20	36,1	3,71	40,4	22.2/6	35,6	7.17/6	21,6	131.18/-	50,4	41/-	56,2	35/-	52,2	10.12/6	29,4	124 7/8	145,8	12 1/8	38,5
0,45	19,5	1,-	—	18.70	33,4	3,45	37,6	18.14/6	30,2	6.15/6	18,6	141.19/6	54,2	40/-	54,8	33-7	50,1	8.9/-	23,4	137 7/8	161,0	13 1/8	40,7
0,49	21,2	0,99	—	14.85	26,5	3,20	34,9	19.1/6	30,7	8.11/6	23,5	134.16/6	51,5	39/6	54,1	33/8	50,2	8.10/-	23,5	142/2	166,3	17 1/2	55,1

1932/79 K.G. La Plata: van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2. 2) Tot Jan. 1932 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2 van 28 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/65 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van het betreffende jaar. 7) 26 Juni. 8) 3 Juli. 9) 25 Juni. 10) 2 Juli.

GROOTHANDELSPRIJZEN.

BOUWMATERIALEN								KOLONIALE PRODUCTEN											
VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEE NEN binnenmuur per 1000 stuks		buitenmuur per 1000 stuks		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Af. N.-I. thee. A'dam gen. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		INDEXCIJFER	
fl.	%	fl.	%	fl.	%	sh.	%	sh.	%	cts.	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	Grondstoffen	Koloniale producten
159,75	100	15,50	100	19,—	100	42/6	100	35,87	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
133,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/-	115,3	34,—	94,8	55,375	90,2	2/-	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	96,0	102,6
160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	68/-	160,0	32,62	90,9	46,875	76,4	1/6,375	51,6	19,12	102,0	82,75	97,9	87,5	109,1
151,50	94,8	12,—	77,4	18,50	97,4	57/3	134,9	31,87	88,9	49,625	80,9	-10,75	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	84,6	97,4
146,00	91,4	14,—	90,3	21,25	111,8	45/10	107,9	27,37	76,3	50,75	82,7	-10,25	28,8	13,—	69,3	69,25	82,0	81,9	85,5
139,50	93,9	12,50	80,6	20,75	109,2	34/11	82,2	22,62	63,1	32	52,1	-5,875	16,5	9,60	51,2	60,75	71,8	68,0	84,3
110,75	69,3	10,25	66,1	20,25	106,6	22/5	52,8	15,37	42,9	25	40,7	-3/-	8,4	8,—	42,7	42,50	50,3	46,8	58,6
69,00	43,2	9,25	59,7	15,—	78,9	19/6	45,9	13,—	36,2	24	39,1	-1,75	4,9	6,32	33,7	28,25	33,4	36,1	38,0
73,50	46,0	10,—	64,5	12,75	67,1	15/4	36,0	9,30	25,9	21,10	34,2	-12,25	6,3	5,52	29,5	32,75	38,7	35,2	34,7
76,50	47,9	8,50	54,8	10,50	53,3	13/6	31,8	6,90	19,2	16,80	27,4	-13,875	10,9	4,07	21,7	40	47,3	34,4	32,1
59,50	37,2	7,25	46,8	8,75	46,1	13/5	31,6	9,15	25,6	14,10	23,0	-13,625	10,2	3,85	20,5	34,50	40,8	33,6	29,0

Alle Pondenoteeringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteeringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
24 Juni 1936	217.276	434.789	41.537	7.641	16.455
17 „ 1936	212.802	432.020	39.838	4.810	16.332
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
24 Juni '36	99.603	20.047	90.822	37.374	42.487	28,6
17 „ '36	98.278	13.950	90.997	37.360	40.781	28,6
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v.d. Staat
19 Juni '36	53.953	685	177	22.722	1.280	5.602	3.200
12 „ '36	54.562	679	475	22.009	1.280	5.828	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
19 Juni '36	5.708	2.380	84.804	80	1.135	6.254
12 „ '36	5.708	2.350	85.113	73	1.273	6.349
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Ander wissels en cheques	Belee-ningen
23 Juni 1936	71,0	24,5	5,3	4.002,4	38,7
15 „ 1936	70,2	24,6	5,4	4.170,1	42,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa 2)	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Juni 1936	219,6	593,0	3.945,9	739,0	186,2
15 „ 1936	219,4	514,9	4.074,5	677,6	177,0
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15 Juni resp. 30, 24 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1936	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
								Schatkist	Partic.
24 Juni	3.762	61	1.402	78	160	40	4.354	13	1.129
18 „	3.729	63	1.379	80	160	40	4.326	27	1.091

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” 2)	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten 1)		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
10 Juni '36	7.952,3	7.939,0	295,6	5,4	3,1
3 „ '36	7.853,3	7.840,0	290,7	5,9	3,1

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
10 Juni '36	2.430,2	3.786,0	6.655,4	130,9	79,0	—
3 „ '36	2.430,2	3.794,0	6.567,1	130,8	78,6	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

2) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
3 Juni '36	—	8.626	13.522	4.594	26.353	5.035
27 Mei '36	—	8.299	13.515	4.690	26.164	5.028

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 Juli 1936.

Activa.			
Binnenl. Wis-sels, Prom.-enz. in disc.	Hfdbk. f 36.364.415,58 Bijbnk. „ 2.470.843,56 Ag.sch. „ 3.481.954,79	f	42.317.213,93
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„		—
Idem eigen portef.	f 1.454.500,—		—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	„		1.454.500,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 89.485.876,29 1) Bijbnk. „ 9.834.235,47 Ag.sch. „ 37.207.551,57	f	136.527.663,33
Op Effecten	f 130.568.858,49 1)		—
Op Goederen en Spec.	„ 5.958.804,84		136.527.663,33 1)
Voorschotten a. h. Rijk	„		—
Munt, Goud	f 124.603.010,—		—
Muntmat., Goud	„ 486.629.972,19		—
	f 611.232.982,19		—
Munt, Zilver, enz.	„ 20.545.328,98		—
Muntmat., Zilver	„		631.778.311,17 2)
Belegging van kapitaal, reserves en pen-sioenfonds	„		39.554.272,13
Gebouwen en Meub. der Bank	„		4.600.000,—
Diverse rekeningen	„		5.708.280,97
Staat d. Nederl. (Wetv. 27/5 '32, S. No. 221)	„		11.958.329,12
	f		873.898.570,65

Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		—
Reservefonds	„ 3.105.769,04		—
Bijzondere reserve	„ 6.300.000,—		—
Pensioenfonds	„ 10.242.439,99		—
Bankbiljetten in omloop	„ 769.817.450,—		—
Bankassignatiën in omloop	„ 44.953,52		—
Rek.-Cour. saldo's: { Het Rijk f 12.810.094,68 Anderen „ 51.119.322,94	„		63.929.417,62
Diverse rekeningen	„		458.540,48
	f		873.898.570,65

Beschikbaar metaalsaldo			
Minder bedrag aan bankbiljetten in om-loop dan waartoe de Bank gerechtigd is	f 298.726.522,29		—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„ 746.816.305,—		—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)..... f 71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland..... „ 28.220.179,05

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Ander opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
5 Juli '36	124603	486.630	769.817	63.974	298.727	76
29 Juni '36	124603	469.597	766.915	61.690	284.460	74
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke-ningen 1)
5 Juli 1936	42.317	—	136.528	1.455	5.708
29 Juni 1936	45.841	—	144.090	1.455	5.647
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Ander opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
4 Juli '36 2)			108.070	158.940	27.160
27 Juni '36 2)			107.530	156.330	23.070
6 Juni 1936	89.060	20.120	161.575	21.023	36.141
30 Mei 1936	89.060	19.527	156.320	22.437	37.084
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Belee-ningen	Diverse reke-ningen 1)	Dek-kings-percentage
4 Juli '36 2)	2.700	77.180	10.700	58	
27 Juni '36 2)	1.810	72.180	10.340	60	
6 Juni 1936	1.241	11.263	53.455	10.201	60
30 Mei 1936	1.164	11.109	51.311	9.745	61
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.